

Попова Інга Владиславівна, вчитель початкових класів;  
Піддубна Галина Станіславівна, асистент вчителя.  
Комунальний заклад «Харківський ліцей № 57 Харківської міської ради»  
**«Педагогічні ідеї подолання освітніх втрат і розривів з дітьми з особливими освітніми проблемами».**

За весь період освітнього процесу в реаліях війни та її наслідків учнівство України зазнало істотних втрат у досягненні результатів навчання. Усе це залишає свій слід на якості освіти дітей і сформованості в них необхідних навичок. Тож зараз гостро стоїть питання щодо надолуження освітніх втрат та розривів. Особливої уваги потребують діти з особливими освітніми потребами. Це стосується того, що такі діти вчасно не отримують корекційно-розвиткових послуг настільки, наскільки потребують, відчуваються втрати у вже здобутих навичках, погіршується психологічний стан дітей. Важливо виробити алгоритм дій щодо надолуження освітніх втрат і розривів для дітей з особливими освітніми потребами.

Слід зазначити, що характерними рисами дистанційної освіти щодо подолання освітніх втрат для дітей з особливими освітніми потребами є: гнучкість, модульність, нова роль вчителя, використання спеціалізованих технологій і засобів навчання.

Під час роботи по подоланню освітніх втрат дуже важливо налагодити співпрацю з батьками, щоб зрозуміти їхню позицію та організувати якісний освітній процес. Саме з ними необхідно спільно визначити предмети, з яких відбуватиметься вимірювання втрат та проведення навчання щодо надолуження, певні дні та години для проведення занять або індивідуальних консультацій з дітьми.

Організовуючи надолуження освітніх втрат у дітей з особливими освітніми потребами, важливо пам'ятати, що вся освітня діяльність має спиратися на сильні сторони дитини, відповідно до її можливостей і потреб. Ключовою залишається проблема збереження здоров'я дитини.

Роботу починаємо з моніторингу. Необхідно визначити «об'єми» засвоєного та втраченого, на основі чого складаємо коригувальні плани. Активному навчанню та бажанню надолужити втрачене сприяє позитивна мотивація.

Важливо ще на початку надолуження освітніх втрат з'ясувати труднощі, з якими стикається дитина, чого вона не може зробити, а також сильні сторони - що вона може зробити. Після такого оцінювання і вчитель, і батьки будуть знати які завдання дитині потрібно давати на онлайн-уроках, а які не потрібно давати у жодному разі, тому що дитина з ними впоратися не зможе.

При підготовці до уроку можна змінити формат завдань. Таким дітям варто розділяти завдання та робити їх меншої тривалості та складності. Це не означає спрощення завдань або змінення навчальної програми, а лише те, щоб надавати більше часу з покроковими інструкціями та частішими повтореннями. Можливо також застосовувати комп'ютерні технології, моделювання ситуацій, картки-інструкції, картки з наочним матеріалом, картки –схеми.

Дуже ефективно використовувати цифрові додатки LearningApps, Digital Inclusion, Wordwall, Childdevelop, LogicLike.

[https://drive.google.com/file/d/1kZeMb6K8oi96roPhHLj\\_DS4GpSjhnZi2/view?usp=sharing](https://drive.google.com/file/d/1kZeMb6K8oi96roPhHLj_DS4GpSjhnZi2/view?usp=sharing)

<https://drive.google.com/file/d/1WQJb85wAiGDRDPbrTwYuKiSxTLHtUZ2h/view?usp=sharing>

Організовуючи самостійну роботу необхідно залучати дітей з особливими освітніми потребами до активної роботи. У ході планування навантаження кожного заняття потрібно мати на увазі, що самостійне опрацювання матеріалу учнями з особливими потребами триває довше чим виклад цього матеріалу, тому варто скоротити, наскільки це можливо, теоретичний обсяг матеріалу, а краще відпрацювати практично. Можна скласти письмовий алгоритм поетапного виконання завдання.

Гра є тією універсальною формою діяльності, всередині якої, відбуваються основні зміни в психіці та особистості дитини з особливими освітніми потребами. Дидактичні ігри можуть супроводжуватись наочним матеріалом (іграшки, предмети, речі, картинки тощо) або будуватися тільки на словесній основі. У дидактичній грі як формі навчання закладено одночасно два завдання: навчальне (пізнавальне) та ігрове (розважальне). Відповідно до цього вчитель водночас навчає дітей з особливими освітніми потребами і грає разом з ними, а діти, граючись, навчаються. Дидактична мета, прихована в ігровому завданні, стає непомітною для дитини, і засвоєння пізнавального змісту відбувається не навмисно, а у процесі цікавих для дитини ігрових дій. Основним стимулом, мотивом виконання дидактичного завдання стає не пряма вказівка вчителя, а бажання виграти. Саме це спонукає дітей до розумової активності.

[https://drive.google.com/drive/folders/17y1jd3qLBMpCFHED0oSO\\_G\\_Nd10iwSja?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/17y1jd3qLBMpCFHED0oSO_G_Nd10iwSja?usp=sharing)

Усі матеріали мають містити яскраві картинки, фотографії, схеми. Коли відомо про уподобання та зацікавлення дитини з особливими освітніми потребами, тоді варто використовувати образи, характеристики та предмети з цього списку. Наприклад, дитина цікавиться тваринками – отже, у візуальних матеріалах треба брати саме ці ілюстрації. Також ефективно використовувати діалоги та сюжети улюблених мультфільмів для пояснення теми уроку. Варто надавати інформацію в такій формі, яка запускає в дію органи чуття, що найбільш розвинені в цієї дитини (наприклад, дозволяти користуватися аудіокнигами замість друкованих, якщо сприйняття аудіотексту більш ефективно, ніж читання). Також можна надавати такій дитині змогу обирати методику виконання завдання (тільки не зміст самого завдання): писати ручкою чи олівцем, відповідати на запитання усно чи письмово, читати чи слухати тощо.

Необхідно зосередити увагу на сильних сторонах учня і спиратися на них у процесі навчання, поступово заповнюючи прогалини у знаннях, вміннях і навичках.

Зміст навчального матеріалу, який треба надолужити, необхідно подавати невеликими частинами, використовуючи слуховий, візуальний підхід. Працюючи з такими дітьми, необхідно заохочувати учня, підтримувати позитивну мотивацію навчання. Постійно повторювати та закріплювати вивчене. Варто практикувати прикладне застосування набутих учнем знань. Спільно з учнем покроково аналізувати виконання завдання. Урізноманітнювати навчальну діяльність, забезпечивши плавний перехід від одних видів діяльності до інших. Завдання мають відповідати можливостям учнів і виключати відчуття невдач. Надавати достатньо часу для виконання завдання та практичного застосування умінь і навичок, однак, надто тривале виконання однієї вправи може втомити його.

<https://drive.google.com/file/d/1KoTHvwfxtiaLdYcBYjjLErd3TE8i3VlK/view?usp=sharing>

Дуже важливо враховувати емоційний стан дитини з особливими освітніми потребами. Тому під час надолуження освітніх втрат та розривів варто використовувати різні техніки та прийоми для покращення психологічного стану дітей. До цієї роботи обов'язково долучається практичний психолог, який проводить корекційно-розвиткові заняття.

<https://www.facebook.com/share/p/KCJFmjBp1mBjskv4/>

<https://www.facebook.com/share/K2tL3daoznubwVD/>

У надолуженні освітніх втрат може також долучатися асистент вчителя, навіть в онлайн-форматі. За будь-яких умов асистент учителя має забезпечувати особистісно орієнтований підхід до освітнього процесу.

Під час онлайн-навчання асистент учителя може допомогти дитині з особливими освітніми потребами, може забрати дитину до окремої «кімнати» у Zoom, додатково пояснивши матеріал.

[https://drive.google.com/file/d/1rtOJhlgmIj7p5sNnXQMyA\\_6XDsSfjXtV/view?usp=drive\\_link](https://drive.google.com/file/d/1rtOJhlgmIj7p5sNnXQMyA_6XDsSfjXtV/view?usp=drive_link)

Асистент вчителя також може адаптувати чи моделювати завдання, які отримують діти, і передавати дитині з особливими освітніми потребами. За потреби, асистент додатково пояснює дитині матеріал.

У ситуації, коли в дитини починається деструктивна поведінка під час онлайн уроку, з батьками має комунікувати саме асистент вчителя – радити, як заспокоїти дитину, і дізнаватись, який матеріал потрібно додатково пояснити.

У використанні методичного інструментарію, методів і форм роботи слід дотримуватися доцільності застосування їх у кожній ситуації. Комбінування різних методів навчання може значно підвищити їх потенційну ефективність.

Щоденна робота з дітьми з особливими освітніми потребами дає позитивний результат, але дуже важлива системність.

Отже, тісна співпраця, застосування ефективного методичного інструментарію є ефективним засобом надолуження освітніх втрат. Обрані форми і методи, об'єднані зусилля вчителя, асистента вчителя та психолога позитивно впливають на результативність роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.